

YÜKSEKÖĞRENİM GENÇLİĞİNİN EKONOMİK VE GÜNLÜK YAŞAMI

Yükseköğrenim Öğrencileri Gelirlerini ve Zamanlarını
Nasıl Harcıyorlar?

Yrd. Doç. Dr. Aytac AÇIKALIN(*)

Problem

Ne zaman öğrencilerimden ders içi ve dışı çalışmalara ek, daha kapsamlı öğrenme etkinliklerinde bulunmalarını istesem, genelde hepsi, özür olarak iki öğeden birinin, para ve zamanın yokluğunu ileri sürerler. Yükseköğrenim öğrencilerinin zaman ve akça yönünden sınırlılıklarının ve yoksunluklarının gerçek düzeyi nedir? Varolan zamanlarını hangi etkinliklere, sağladıkları gelirleri nerele-re, hangi oranda paylaştırarak harcamaktadırlar?

Özellikle çocukları üniversiteye yeni başlayan anne-babaların cevaplanmasını istedikleri sorulardan biri "ayda ne kadar para göndersem yeterli olur?" bir diğeri yükseköğrenim öğrencileri "günün yirmidört saatinde ne yaparlar?" Öğrencilerin zamanlarını ve paralarını nasıl harcadıklarını bilmek kuşkusuz yükseköğretim kurumlarını yönetenler, bu kurumlarda rehberlik hizmetlerini yürütenler, eğitim öğretimi gerçekleştirenler, yurt, burs ve kredi düzenlemelerini yapanlar açısından da önemlidir.

Yükseköğretim kurumunun türü, bulunduğu bölge ve kent, öğrencinin geçmiş yaşamı, ailesinin toplumsal-ekonomik düzeyi, öğrenim gördüğü sınıf, cinsiyeti, barınma koşulları ve arkadaş çevresi zamanını ve parasını harcama kararlarının önemli değişkenleridir. Bu konuda ulaşılacak sınırlı bulgular, yaklaşık değerler bir taraftan

---

(*) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

yukarıda anılan ilgililere, diğer yandan bizzat öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi açısından önemli ipuçları verebilir. Bu durumda; yükseköğrenim öğrencileri a) hangi kaynaklardan ayda yaklaşık ne kadar gelir sağlıyorlar? b) Gelirlerini hangi alanlara ne oranda harcıyorlar? c) sahip oldukları zamanı hangi etkinliklere ne oranda paylaşıyorlar? sorularının belirlediği "yükseköğrenim öğrencilerinin ekonomik ve günlük yaşamı" cevabı aranan bir soru (problem) niteliğindedir. Ulaşılan kaynaklarda bu sorulara cevap teşkil edecek verilerin yok denecek kadar sınırlı oluşu problemi önemli, cevabını öncelikli kılmaktadır. Ancak soruna ilişkin verilerin birincil kaynağının öğrenciler olduğu, soruların hemen bütünüyle bireyin 'özel yaşamını' oluşturan aynı zamanda etik etkinlikleri kapsadığı gözlenmektedir. Bu tür verilerin bir bölümünün etik durumlara ilişkin olduğu anımsanırsa, verilerin toplanmasına ilişkin boyutunda araştırmanın önemli yöntem sorunları ile karşı karşıya olduğu söylenebilir. Öğrencilerin günlük ve ekonomik yaşamlarına ilişkin varolan bilginin sınırlılığı da bir ölçüde bu yöntemsel sorunlardan kaynaklanmış olabilir.

Bu aşamada genelleme iddiası olmayan, sınırlı; başka kurumlara ve farklı öğrenci gruplarına, değişik dönemlere uyarlanabilir bulgular ve göstergeler ile; değişik öğrenci gruplarına uygulanabilir yöntemlere ulaşmak sorunun çözümünde önemli bir aşama olarak görülmektedir. Belirli bir zaman kesitinde, bir grup üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmanın bu kapsamda yorumlanması gerekir.

Amaçlar

Yükseköğrenim öğrencilerinin ekonomik ve günlük yaşamlarını konu alan bu araştırmanın amacı iki yönlüdür. Birincisi problemde açıklanan eğitici, yönetici, anne-baba ve bireyin kendisinin kararlarında yararlanabileceği sınırlı bilgileri üretmek, ikincisi bu tür; bireyin salt özel yaşamına ilişkin verilerin toplanmasına uygun yöntem ve tekniklerin geliştirilmesidir. Araştırmanın bu iki yönlü temel amacını gerçekleştirmek için şu sorulara yanıt arandı:

1. Yükseköğrenim öğrencileri günlük ve ekonomik yaşamlarına ilişkin olarak gönüllü bilgi vermeye ne derece isteklidirler?
2. Öğrencilerin günlük ve ekonomik yaşamlarına ilişkin veriler birincil kaynaktan hangi yöntem ve araçlarla toplanabilir?
3. Yükseköğrenim öğrencileri aylık (ortalama) ne kadar gelir elde etmektedirler?

4. Gellirlerin kaynakları ve bu kaynaklara dağılım oranları nedir?
5. Gellirlerini hangi gider alanlarına ne oranda harcamaktadırlar?
6. Varolan zamanlarını hangi etkinliklere ne oranda paylaşırmaktadırlar?
7. Kız ve erkek öğrencilerin günlük ve ekonomik yaşamları hangi etkinliklerde ve harcama alanlarında farklılaşmaktadır?
8. Gönüllü gruptan toplanan veriler, büyük gruba ne ölçüde genellenebilir?
9. Gönüllü grubun verileri ile evrene ilişkin veriler arasında hangi alanlarda fark vardır?

Yöntem

Çalışmanın amaçlarının bir boyutu yönteme ilişkin olduğundan bu aşamada izlenen yöntemin ayrıntıda verilmesine özen gösterilmiştir.

Veri toplanacak grup (Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi-Basım-Yayımcılık, Eğitim İletişimi ve Planlaması, İletişim Sanatları, Sinema Televizyon Bölümleri) daha önce bir yarıyıl Bilimsel Çalışma Yöntemleri dersini izlemişti. Bu nedenle bilimsel araştırmanın özelliklerini, ilke ve kavramlarını bilmekteydi. Yaklaşık 100 kişi olan büyük gruba, yapılacak araştırmanın amaçları iki aşamada toplu olarak açıklandı. Kendilerinden beklenen gönüllü katılımın sınırlarına, koşullarına ilişkin sorular cevaplandırıldı. Açıklamalar sonunda yirmidokuz öğrenci amaca yönelik verilerin toplanmasına gönüllü katılacaklarını açıkladı. Bu 'gönüllü grubun' ve temsil etmesi beklenen büyük grubun sayıları, cinsiyetleri ve bölümlere dağılımı Çizelge 1'de verilmiştir.

Daha sonra, bir yükseköğrenim öğrencisinin zamanını harcadığı etkinlikleri belirlemek için, bütün gruba, 'hergün yaptıklarını' bir hafta süre ile açık seçik, ayrıntılı, isim belirtmeden yazmaları istendi. Öğrencilerin günlük etkinlikleri 'uyku', 'dinlenme', 'ders', 'ders çalışma', 'giyim-tuvalet', 'eğlence', 'bekleme', 'yemek', 'ev işleri', 'ulaşım', 'alış-veriş', 'buluşma-görüşme' ve 'diğer' olmak üzere 13 başlık altında toplandı. Buna paralel bir çalışma ile de başka bir gruptan bir hafta süre ile nereden para sağladıklarını ve nerelere harcadıklarını ayrıntılı olarak kaydetmeleri istendi.

ÇİZELGE 1
VERİ TOPLANAN GÖNÜLLÜ VE BÜYÜK GRUBUN
BÜYÜKLÜĞÜ VE CİNSİYETE - BÖLÜMLERE
GÖRE DAĞILIMI

Bölümler	GRUPLAR							
	Gönüllü Grup			%	Büyük Grup			
	Kız	Erkek	Topl.		Kız	Erkek	Topl.	%
Basın								
Yayıncılık	2	6	8	28	10	11	21	21
Eğitim İletişimi								
ve Planlaması	5	4	9	31	14	12	26	27
İletişim								
Sanatları	1	2	3	10	7	16	23	23
Sinema								
Televizyon	5	4	9	31	9	19	28	29
TOPLAM	13	16	29	100	40	58	98	100

Öğrencilerin kaydettikleri belgeler incelenerek; gelir kaynakları 'alle', 'kredi-burs', 'kendi kazançları', 'akraba arkadaş desteği', 'maaş', 'borç', 'diğer' başlıklarında; gider alanları 'kırtasiye', 'yol', 'barınma', 'beslenme', 'temizlik-sağlık', 'sigara-ıçki', 'eğlence-şans oyunları', 'giyim-süslenme', 'diğer' başlıkları altında toplandı. Bu gruplamalar sınıfta tartışılarak son şekli verildi.

Gönüllü grup biraraya getirilerek gruplamalardaki başlıkların içeriği açıklandı. Getirdikleri örneklerin hangi başlık altına işleneceğine ilişkin uygulamalar yapıldı. Daha sonra grup gönüllülük esasına göre ikiye ayrılarak birine günlük yaşamlarını, diğerine ekonomik yaşamlarını kaydetmeleri için hazırlanan basılı çizelgeler dağıtıldı.

Gönüllü grubun altmış gün süre ile doldurduğu formlar her hafta toplanarak çizelgelere işlendi. Sayı ve yüzdeler (%), ortalama ve standart sapmalar hesaplandı.

Çalışmalar süresince gönüllü gruptan sağlanan verilerin geçerlik ve güvenilirlikleri, araştırmanın bir amaç boyutu olarak değerlendirildi. İki aylık (Nisan 1984, Mayıs 1984) sürenin sonunda 'büyük gruba' (bölümlerin tüm öğrencisine) verilen bir anket ile bir aylık

gelirlerinin kaynakları ve miktarları, harcamalarının ne kadarını hangi alanlara yaptıkları; zamanlarını etkinliklere nasıl pay ettikleri soruldu. Büyük grup olarak nitelendirilen 98 kişilik ve bir bakıma çalışma evreni olarak nitelendirilebilecek bu gruptan veriler bir oturumda toplanıp; gönüllü gruba uygulanan istatistiksel tekniklerle işlendi. Ulaşılan bulgular ve sınırlı yorumları aşağıya aktarılmıştır.

Bulgular

Gönüllü gruba ilişkin bulgular. - Araştırmanın amaçlarından biri, gönüllü gruplardan özel yaşamlarına ilişkin sürekli ve düzenli veri sağlamanın yöntem ve tekniklerin geliştirilmesine ilişkindir. Bu amaçla gönüllü grubun form doldurmaya, veri aktarmaya olan ilgisi izlenmiştir. Gönüllü 29 öğrenci 60 günde 1566 form doldurmuştu. Bu sayı günde ortalama 26.1 formun verildiğini göstermektedir. Diğer bir anlatımla öğrencilerin form doldurma ve verme oranı % 90'dır. Bu oran kızlarda % 90.6, erkeklerde % 89.3'dür. Bazı öğrencilerin formu kaybettikleri, bazıları ise il dışına (memleketlerine) gittikleri zaman form dolduracaklarını bilmedikleri için, bazı günler de unuttukları için form doldurma işleminde % 10'luk bir kayıp meydana gelmiştir. Ancak araştırmanın sonlarına doğru başka bir grup öğrenci harcamalarını ve günlük yaşamlarını kaydetmek istediklerini belirtip araştırmada kullanılan boş formlardan istemişlerdir. Amaçları sorulduğunda, bu tür bir çalışma ile kendilerini kontrol edebildiklerini bunun da yaşamlarını düzenleme açısından önemli olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Gelir kaynakları. - Yükseköğrenim öğrencilerinin yaşamlarını sürdürebilmek için gelirlerini sağladıkları kaynaklar ve bu kaynaklardan ne kadar gelir elde ettiklerine ilişkin bulgular gruplara ve cinsiyet özelliğine göre Çizelge 2'de verildi.

Çizelge 2'de düzenlenen verilere göre, gönüllü gruptaki öğrenciler gelirlerinin üçte ikisini (% 66) ailelerinden sağlamaktadırlar. Kredi ve burs yolu ile ödeme ise öğrencilerin gelirlerinin dörtte birini oluşturmaktadır. Akraba ve arkadaş yardımları ile borçlanma, öğrenci gelirleri içinde yaklaşık yirmide bir payı olan iki kaynaktır. Kendi kazançları ise çok az bir oranda (% 1) kalmaktadır. Bu oranlar cinsiyet açısından da önemli farklılıklar göstermemektedir. Ancak kızların gelirleri içinde 'yardımlar', erkeklerden daha fazla bir orana sahiptir. Buna karşılık 'borçlanma' yoluyla gelir sağlama, daha çok erkekler tarafından kullanılmaktadır.

Çizelgedeki 60 gün süreli kayıtlara dayalı verilerden kızların günde ortalama 453 TL., erkeklerin 494 TL. tüm gönüllü grubun yaklaşık 475 TL. gelirleri olduğu hesaplanmıştır.

ÇİZELGE 2
YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN
GELİR ALANLARINDAN SAĞLADIKLARI TOPLAM
AYLIK GELİRLERİNİN CİNSİYETE GÖRE
MİKTARLARI VE ORANLARI (%)

Gelir Alanları	Kız		Erkek		Tüm Grup	
	Gelir TL.	%	Gelir TL.	%	Gelir TL.	%
Aile	242830	69	307700	65	550530	66
Kredi-Burs	87640	25	116190	25	203830	25
Kendi Kazancı	—	—	8800	1.5	8800	1
Akraba ve Arkadaş Yardımı	15700	4	8350	0.5	24050	3
Maaş	—	—	4900	0.5	4960	0.5
Borç	2990	0.5	20390	4	23380	3
Diğer	4345	0.5	7750	1	12095	1.5
	n = 13		n = 16		n = 29	

Çizelge 3'te, büyük grubun aylık gelirlerinin miktarına ve kaynağına ilişkin olarak ilgili anket maddesine verdiği cevaplar işlenip düzenlenmiştir. Bu grupta da gelir kaynaklarının başında aileler yer almaktadır. İkinci sırada kredi ve burs gelmektedir. Bu iki kaynaktan sağlanan gelirler, tüm gelirlerin yaklaşık tümünü (% 94'ünü) oluşturmaktadır. Ancak gönüllü grubun oranları ile karşılaştırıldığında aileden sağlanan gelirin oranı bu grupta daha yüksektir. Ayrıca kendi kazançlarının miktarı büyük grupta daha çoktur. Nitekim verilere göre gönüllü gruptaki erkeklerin kendi kazançlarının ortalama ayda 275 TL. olmasına karşın büyük grupta bu miktar 340 TL.'ye çıkmaktadır. Büyük grup ile gönüllü grup arasındaki bu farklılık gönüllü grubun form doldurduğu iki ayın (Nisan-Mayıs) öğrenim yılı içine rastlamış olması nedeniyle kredi-burs aldıkları, kazanç sağlayacak çalışmalar için fırsat bulamadıkları bir zamana rastlamış olmasından, buna karşılık büyük grubun tüm yıllık gelirlerini tasarlayıp belirtmiş olmasından kaynaklanmış olabilir.

ÇİZELGE 3
YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN
GELİR ALANLARINDAN SAĞLADIKLARI
AYLIK ORTALAMA GELİRLERİNİN
ÇİNSİYETE GÖRE MİKTARI VE ORANLARI (%)

(Büyük Grup)

Cinsiyet	Gelir Alanları ve Sağlanan Gelir										
	Aile		Kredi Burs		Kendi Kazancı		Akraba Arkadaş		Maaş	Borç	Başka
	TL	%	TL.	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL%
Kız	325500	74	79000	18	9000	2	13000	3	11000	2.5	— — — —
Erkek	734900	79	138000	15	33000	3	18500	2	— — — —	— — — —	— — — —
Tüm Grup	1060400	78	217000	16	42000	3	31500	2	11000	1	— — — —

Öğrencilerden toplanan, gelirlerin kaynağını belirlemeye yönelik, bu verilere dayalı olarak, yükseköğrenimin ekonomik ağırlığının aileler tarafından karşılandığı, burs ve kredi türü desteklemelerin ailelerin karşıladıkları miktarın yaklaşık dörtte biri oranında kaldığı söylenebilir.

Gelirlerin miktarı. - Büyük gruba verilen anketin bir maddesinde «ders yılı içinde aylık ortalama ne kadar gelir (para) elde ettikleri» sorulmuştu. Bu maddeye ilişkin veriler Çizelge 4'te düzenlenmiştir.

Çizelge 4'ün verileri, 1984 yılı itibariyle yüksek öğrenimin bu kesiminde öğrencilerin ayda ortalama, yaklaşık 14000 TL. gelir sağladıklarını göstermektedir. Kızların gelir düzeyi erkeklerden düşüktür. Bu bulgu, bundan önceki alt başlıkta ortalama günlük gelir bulguları ile tutarlıdır. Nitekim anılan bulgulara göre gönüllü grupta kız öğrencilerin aylık geliri 13590 TL., erkeklerinki 14820 TL.'dir.

Kızlar arasında en az aylık gelir 1500 TL. iken bu, erkeklerde 3500 TL.'dir. Az geliri olan öğrenciler genellikle üniversitenin bulunduğu kentte oturan ailelerden gelmektedirler. Geliri itibariyle erkeklerin durumu kızlardan daha iyidir. Ancak erkek öğrenciler arasındaki gelir düzeylerinin birbirinden farklılığı kızlarınkinden fazladır. Öğrencilerin, aileleri başta olmak üzere, tüm kaynaklardan gün-

de yaklaşık 500 TL. bir gelir sağladıkları ve gelir sağlama yönünden erkeklerin kızlara göre daha avantajlı, buna karşılık erkekler arasındaki gelir farklılığının daha fazla olduğu söylenebilir.

Harcama alanları. — Yükseköğrenim öğrencilerinin sağladıkları gelirleri gider alanlarına paylaşım kararları gönüllü grubun verilerine göre Çizelge 5'te özetlenmiştir. Öğrencilerin bu kararlarına etki eden birden çok değişkenden sadece cinsiyet değişkeni izlenip açıklanmıştır. Çizelgede dikkati çeken önemli nokta giyim - süslenme giderlerinin en büyük payı (% 42) aldığıdır. Bu gider alanı kızların erkeklere göre çok farklı para harcadıkları bir gider alanı ola-

ÇİZELGE 4
BÜYÜK GRUBUN AYLIK ORTALAMA GELİRİ

CİNSİYET	Aylık Gelir Miktarı ve Düzeyleri			
	Ortalama (TL)	En Düşük (TL)	En Yüksek (TL)	SS
Kızlar	10962	1500	30000	6415
Erkekler	15810	3500	40000	7686
Tüm Grup	13904	1500	40000	7840

ÇİZELGE 5
YÜKSEKÖĞRENİM GENÇLİĞİNİN BİR AYLIK GİDERLERİNİN
ALANLARA VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMININ
MİKTAR VE ORANLARI
(Gönüllü Grup n= 29)

Gider Alanları	Kız		Erkek		Toplam	%
	Gider (TL)	% Gider (TL)	Gider (TL)	% Gider (TL)		
Kırtasiye	32185	9	42975	10	75155	9
Yol	38495	11	54945	12	93290	12
Barınma	—	—	19145	4	19295	2
Beslenme	54190	15	93455	21	147645	19
Temizlik - Sağlık	6955	2	5795	1	12750	2
Sigara - İçki	3620	1	37515	9	41135	5
Eğlence - Şans Oyunları	15890	5	46570	11	62460	8
Giyim - Süslenme	146465	42	39265	9	185730	24
Diğer Giderler	51845	15	99370	23	151215	19
Toplam	349645	100	439040	100	788685	100

rak görülmektedir. Kızlar gelirlerinin yaklaşık 2/5'ini giyim - süslenmeye ayırırken erkekler bu amaçla gelirlerinin yaklaşık 1/10'unu ayırmaktadırlar. «Beslenme» ve «diğer» giderler ikinci, «yol» için yapılan harcamalar üçüncü sıradaki gider alanları olarak görülmektedir. «Eğlence - şans oyunları» ile «kırtasiye» için ayrılan payların oranlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. En az para harcanan alanlar «barınma» ve «temizlik - sağlık»tır. Öğrencilerin bir kısmının kendi aileleri yanında olmaları, birden çok kişinin bir mekanı paylaşarak veya ucuz meskenleri tercih ederek barınma giderlerini azalttığını; sağlık giderlerinin büyük ölçüde Mediko - Sosyal Merkezlerince karşılanmakta oluşu nedeniyle temizlik - sağlık gider alanına ayrılan payın en aza indiği söylenebilir.

Büyük grubun giderlerinin cinsiyet ve alanlar değişkenleri açısından görünümü Çizelge 6'da verilmiştir. Bu çizelgedeki verilere göre öğrencilerin gelirlerinin yaklaşık üçte biri (% 30) «beslenme», altıda biri «eğlence - şans oyunlarına» gitmektedir. Büyük grubun verilerine göre en çok harcama yapılan üç gider alanı sırası ile, beslenme, eğlence, giyim ve süslenmedir. En az harcama yapılan alan % 07 oran ile sağlık — temizlik gider alanıdır. Bunu % 5 ile kırtasiye, % 7 ile sigara - içki ve % 8 ile barınma alanları izlemektedir. Büyük grubun verilerine göre erkekler, kırtasiye, yol, giyim - süslen-

ÇİZELGE 6
YÜKSEKÖĞRENİM GENÇLİĞİNİN BİR AYLIK GİDERLERİNİN
ALANLARA VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMININ
MİKTAR VE ORANLARI
(Büyük Grup n = 98)

Gider Alanları	Kız		Erkek		Toplam	%
	Gider (TL)	% Gider (TL)	Gider (TL)	%		
Kırtasiye	55850	14	9775	1	65625	5
Yol	71700	18	64250	8	135950	11
Barınma	11800	3	83800	11	95600	8
Beslenme	95750	24	258000	33	353750	30
Temizlik - Sağlık	5450	1	4000	0.5	9450	0.7
Sigara - İçki	19500	5	69500	8	89000	7
Eğlence Şans Oyunları	40550	10	133500	17	174050	15
Giyim - Süslenme	57500	14	77500	10	135000	12
Diğer Gider	44350	11	92000	12	136350	11
Toplam	402750		792325		1194775	

me alanlarına kızlardan daha az para ayırmaktadırlar. Buna karşılık, barınma, eğlence ve şans oyunlarına, sigara ve içki için erkek öğrenciler gelirlerinden kız arkadaşlarından daha fazla pay ayırmaktadırlar. Gönüllü grubun giderlerinin alanlara oranlarının sıralanması ile büyük grubun sıralaması arasındaki ilişki 0.05 düzeyinde $r = .65$) anlamlı bulunmuştur.

Öğrencilerin Zamanlarını Etkinliklere Pay etmeleri

Yükseköğrenim öğrencisi, her insan gibi zamanının, tek hakimi değildir. Bir günlük zamanını, belirlenen genel dilimler içinde, yetiştirme biçimi ve çevresel faktörlere göre farklı etkinliklere değişik oranlarda bölüştürür. Araştırmanın bu kesitinde gönüllü grubun 24 saatlik zamanlarını 13 etkinlik içinde nasıl bölüştürdüğü arandı. Diğer bir deyişle 60 günlük kayıtlara dayalı olarak yükseköğrenim öğrencisi için belirlenebilen etkinliklere ortalama ne kadar zaman ayrıldığı saptanmaya çalışıldı.

Çizelge 7'de gönüllü grubun günlük kayıtlara göre bir günlük zamanlarının etkinliklere bölünümü oranları, cinsiyet özelliğine göre verilmiştir.

ÇİZELGE 7
YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN
BİR GÜNLÜK ZAMANLARININ ETKİNLİKLERE BÖLÜŞÜMÜ
(Gönüllü Grup)

Etkinlikler	Kızlar		Erkekler		Tüm Grup	
	Ortalama Saat	%	Ortalama Saat	%	Ortalama Saat	%
Uyku	8.88	38.8	9.00	38.9	8.96	38.9
Dinlenme	0.82	3.6	0.70	3	0.77	3.3
Ders	2.39	10.4	2.46	10.6	2.35	10.2
Ders Çalışma	1.81	7.9	1.5	6.4	1.6	6.9
Giyim - Hazırlık	0.57	2.5	0.33	1.4	0.47	2
Bekleme	0.40	1.7	0.42	1.8	0.43	2
Yemek	1.39	6	1.43	6.2	1.4	6
Ev İşleri	0.54	2.4	0.33	1.4	0.45	2
Ulaşım	1.11	4.8	1.33	5.7	1.25	5.4
Buluşma-Görüşme	0.88	3.8	1.07	4.6	0.98	4.2
Alış - Veriş	0.21	1	0.23	1	0.22	1
Eğlence	2.75	12	3.00	12.9	2.89	12.5
Diğer	1.14	5	1.33	5.7	1.26	5.4
Toplam	22.89		23.13		23.03	

Çizelgede düzenlenen verilere göre gönüllü grubun üyeleri günde yaklaşık 12 saati uyku ve eğlence ile geçirmektedir. Üniversitedeki gençler günde 9 saate yakın uyumakta, üç saate yakın bir süreyi eğlence türü etkinliklerde geçirmekte, yaklaşık ikibuçuk saat ders çalışmaktadırlar. Öğrencilerin en az zaman ayırdıkları etkinlikler «alış-veriş», «ev işleri», «giyim-hazırlık» ile «dinlenmedir.» Bir günde dört etkinlik için toplam iki saatten az bir zaman ayırmaktadırlar. Kız ve erkeklerin günlük zamanlarını harcama yönünden çok büyük farklılıkları olduğu söylenemez. Kız ve erkeklerin «uyku», «dinlenme», «ders», «beslenme», «yemek», «alış - veriş» etkinliklerine ayırdıkları zaman dilimleri birbirlerine çok yakındır. Kız öğrenciler «ders çalışma», «dinlenme», «giyim - hazırlık» ve «ev işleri» için erkek öğrencilerden daha çok zaman harcamaktadırlar. Buna karşılık, «ulaşım», «buluşma - görüşme» ve «eğlence» için erkeklerin harcadıkları zaman kızlardan fazladır.

Gönüllü grubun günlük etkinliklerin sürelerini kaydetme konusunda, tüm uyarılara karşın fire verdikleri gözlenmektedir. Nitekim bir günde kaydedilmeyen zaman toplamı yaklaşık bir saati bulmaktadır.

Aynı amaçla büyük gruba verilen ankette, «bir günlük zamanınızı aşağıdaki etkinliklere nasıl pay ediyorsunuz?» sorusuna verilen cevaplar Çizelge 8'de düzenlenmiştir.

Çizelgede dikkati çeken önemli nokta, en çok zaman harcanan üç etkinliğin «uyku», «ders», «ders çalışma» biçiminde sıralanması eğlence ve dinlenmenin dördüncü, beşinci derecede zaman ayrılan etkinlikler olduğudur. Büyük grubun, bir günlük etkinlikleri yaşadıkları gibi değil, algıladıkları gibi vermiş olmalarına karşın, kızların erkeklerden daha çok ders çalıştıkları, giyim - hazırlık için zaman harcama özelliği burada da gözlenmektedir. Buna paralel olarak erkeklerin «buluşma - görüşme», «eğlence», «yemek» için kız arkadaşlarına göre daha çok zaman ayırdıkları görülmektedir. Bir defada doldurmuş olmalarına karşın büyük grubun etkinliklere ayırdığı bir günlük zamanın ortalamasının toplamı yaklaşık 23 saat 40 dakikadır. Zaman kaybı yönünden günlük 18 dakikalık bir firenin varlığı büyük grupta da gözlenmektedir. Eğer ayrılan süreler saat olarak dikkate alınmadan zamanın etkinliklere payediliş oranları bir sıralama ölçütü olarak alınırsa gönüllü grup ile büyük grubun etkinliklere ayırdıkları zaman oranlarına göre dizilişleri arasında çok yüksek ve anlamlı bir ilişki ($r=.91$) vardır.

ÇİZELGE 8
YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN
BİR GÜNLÜK ZAMANLARININ ETKİNLİK GRUPLARINA BÖLÜŞÜMÜ
(Büyük Grup)

Etkinlik Grupları	Kızlar		Erkekler		Tüm Grup	
	Ortalama Saat	%	Ortalama Saat	%	Ortalama Saat	%
Uyku	7.98	33	7.67	33	7.82	33
Dinlenme	1.56	6.5	1.41	6	1.48	6
Ders	5.05	21	4.47	19	4.76	20
Ders Çalışma	2.30	9.6	1.76	8	2.03	9
Giyim - Hazırlık	0.69	2.8	0.50	2	0.60	2.5
Bekleme	0.76	3	0.45	2	0.61	2.5
Yemek	1.08	4.5	1.28	5	1.18	5
Ev İşleri	0.63	2.6	0.51	2	0.57	2
Ulaşım	0.85	3.5	0.79	3	0.82	3
Buluşma - Görüşme	0.66	2.7	1.16	5	0.91	4
Alış - Veriş	0.41	1.7	0.42	2	0.42	1.8
Eğlence	1.45	6	1.87	8	1.66	7
Diğer	0.56	2.3	1.09	5	0.83	4
Toplam	23.98		23.38		23.69	

Sonuçlar

Buraya kadar tartışılan verilerden ve ulaşılan bulgulardan şu sonuçlar çıkmaktadır :

1 — Geregeince güdülenmiş ve örgütlenmiş gönüllü gruplar aracılığı ile veri sağlama, tüm gruba ilişkin geçerli ve güvenilir bulgulara ulaşmanın yöntemlerinden biri olabilir. Böyle bir gruptan veri toplamadaki kayıplar % 10'a kadar düşürülebilmektedir.

2. Gönüllü gruplardan sağlanan veriler, uygun tekniklerle işlenerek ulaşılan istatistikler, % 95 güven aralığında evrene genellenabilir.

3. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örgün bölümlerinin 1983 - 1984 yılı 2. sınıf öğrencileri açısından,

a) Gelirlerini genelde iki kaynaktan (aileleri ve kredi - burs) sağlamaktadırlar.

b) Öğrenimin gerektirdiği kırtasiye vb. gider alanları diğer alanlar içinde ön sıralarda değildir.

- c) Kız ve erkek öğrencilerin giyim - süslenme amacı ile yaptıkları harcamalar oran olarak ilk sırayı almaktadır.
- d) Beslenme kız ve erkek öğrenciler için ikinci sırada yer almaktadır.
- e) En az para harcanan alan temizlik ve sağlıktır.
- f) Uyku ve ders dışında en çok zaman ayrılan etkinlik eğlencedir.
- g) Öğrencilerin tüm özenlerine rağmen bir kısım zamanları tanımlayamadıkları etkinliklere, farkına varmadan, kaydetme olanağı bulamadan, harcanmaktadır.

Öneriler

Başlangıçta da belirtildiği gibi bu araştırma tek bir üniversitenin, bir fakültesindeki öğrencilerle yapılmıştır. Değişik üniversitelerin farklı fakülte ve bölümlerinde gönüllü gruplar oluşturularak bu sınırlı araştırma yöntem ve bulguları yönünden sınanmalıdır.

Üniversitelerin öğrencilere ilişkin olarak evrenden belirli zaman aralıklarında, örneğin kayıt sırasında, topladıkları veriler kısa sürede eskimekte geçerliliğini yitirmektedir. Her öğretim birimi, örneğin fakülteler, gönüllü gruplardan güncel ve kesintisiz veri sağlama yollarını yeğlemelidir.

Yükseköğrenim öğrencisinin günlük ve ekonomik yaşamını etkileyecek kararları alan yönetim birimlerinin, sağlanan bu verilere dayalı kararlar alması beklenir.

Sağlanan veriler akademik ve yönetsel düzeyde kalmayıp gençlerin yaşantı ve «yönelimlerini» yorumlama durumunda olan anne ve babalara da ulaştırılmalıdır.

Üniversite yönetimi sağladığı verilerden, ulaştığı bulgulardan öğrencilerini bilgilendirmelidir. Böylece öğrenci, içinde bulunduğu grubun özelliklerini ve grup içinde kendi yerini belirler ve çevresini daha kolay algılayıp yorumlayabilir.

Bilgi üretmek ve yaymakla yükümlü bir kurum olarak üniversitenin, öğrencileri konusunda bu tür «kesintisiz veri toplama» yöntemleri için gerekli olanakları ve ortamı sağlaması beklenir.